

<https://helda.helsinki.fi>

Lähisuhdeväkivallan kohteet kuuluvat Covid-19 riskiryhmään

Penttinen, Elina

2020-04

Penttinen , E & Jyrkinen , M , Lähisuhdeväkivallan kohteet kuuluvat Covid-19 riskiryhmään ,
2020 , Verkkosivu(sto) .

<http://hdl.handle.net/10138/317700>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Lähisuhdeväkivallan kohteet kuuluvat Covid-19 riskiryhmään

Pääsiäispyhät ja lomakaudet ovat tyypillisesti turvakodeille ja väkivallan kohteita tukeville järjestöille ruuhkaisinta aikaa. Tällä hetkellä yksi koronakriisin hoidon merkittävistä sivuvaikutuksista on ollut lähisuhdeväkivallan lisääntyminen ja eskaloituminen.

Suomen hallituksen ja viranomaisten linja Covid-19 pandemian torjumisessa on ymmärrettävästi painottunut ensisijaisesti terveydenhuollon resurssien riittävyyden takaamiseen ja ikäihmisten sekä riskiryhmiin kuuluvien ihmisten turvaamiseen. Tätä linjaa tukemaan otettiin valmiuslaki käyttöön 17. 3.2020, jonka perusteella koulut, kirjastot ja muut julkiset tilat suljettiin, suuret tapahtumat kiellettiin ja siirtymistä etätyöhön painotettiin kaikilla aloilla, joilla se on mahdollista.

Näissä toimissa ei kuitenkaan ole huomioitu mitä kotiin eristäytyminen, etätyö ja etäkoulunkäynti tarkoittaa niille perheille, joissa väkivalta ja sen uhka on arkipäivää.

Perheissä tapahtuva, tyypillisesti naispuoliseen puolisoon kohdistuva väkivalta lisääntyy kriisien ja konfliktien aikana. WHO:n 18.3.2020 julkaiseman raportin mukaan voidaan olettaa, että lähisuhdeväkivalta lisääntyy perheissä eristystoimenpiteiden vuoksi. Huolet taloudesta, työttömyys ja lomautukset lisäävät stressiä ja pahoinvointia, joka purkautuu läheisiin, niin puolisoon kuin lapsiinkin. Raportin mukaan voidaan myös olettaa, että henkistä ja fyysistä väkivaltaa käyttävät kumppanit voivat käyttää eristystoimia pakottavan kontrollin välineenä suhteessa puolisoon ja lapsiin ja kiristää siten puolison ja lasten kontrollointia poikkeusolojen varjolla.

Suomessa vakava lähisuhdeväkivalta on ollut muita Euroopan maita korkeammalla tasolla jo ennen koronaviruskriisiä Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) 2014 julkaiseman tutkimuksen mukaan. THL:n 2018 julkaiseman tutkimuksen toimet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi ja torjumiseksi Suomessa ovat epäjohtonmukaisia ja puutteellisia. Myös YK:n on antanut Suomelle useita huomautuksia puutteellisista valtiotason toimista naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn ja väkivallan uhrien tukemiseen. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat maahanmuuttajataustaiset naiset. Toisaalta koronavirus ”tasa-arvoistaa” haavoittavuutta: Myös latenttina oleva väkivalta saattaa eskaloitua, kuten WHO:n raportti varoittaa. Myös UNWomen raportoi yhteydenottojen kasvusta auttaviin puhelimiin niissä maissa, joissa kotiin eristäytyminen on otettu käyttöön pandemian rajoitustoimena.

Kotiin eristäytymisen vaikutus väkivallan intensifioitumiseen ja eskaloitumiseen tulee ymmärtää väkivaltaisen suhteen laadulla. Väkivaltaisen parisuhteen luonteeseen kuuluu aaltoliike, jossa suorat väkivallan purkaukset vaihtelevat epäsuoran väkivallan sekä suvantovaiheiden kanssa. Väkivalta on läsnä sen uhkana myös niinä hetkinä, jolloin aktiivista fyysistä väkivaltaa ei esiinny. Tämä luo väkivallan kohteelle ja perheessä eläville lapsille äärimmäisen stressaavan tilanteen, jossa seuraavaa väkivallan purkausta pyritään ehkäisemään omaa toimintaa muuttamalla ja tekijää varomalla. Näissä olosuhteissa on äärimmäisen haastavaa elää eristäytyneenä, suorittaa omia työtehtäviä tai tukea lasten

koulun käyntiä. Eristäytymisen vaatimus tarjoa myös väkivallantekijälle uuden välineen kontrolloida puolisoa ja lapsia. Poikkeustilan aikana vaadittu eristäytyminen ja vaatimus etätyöstä ja etäopiskelusta voi johtaa pahimmillaan väkivataisissa lähisuhteissa ja perheissä elävien henkilöiden traumatisoitumiseen ja pitkäkestoisiin vaikutuksiin kuten mielenterveysongelmiin ja stressiperäisiin sairauksiin.

Poliittisten päättäjien ja viranomaisten pyrkiessä suojelemaan riskiryhmiä Covid-19 tartunnalta tulisi huomioida samassa suunnitelmassa lähisuhdeväkivallan riskiryhmät ja pyrkiä näiden kohteiden ja perheenjäsenten turvaamiseen. Ikäihmisten ja riskiryhmien turvaamista ei tule tehdä väkivallalle haavoittuvimmassa asemassa olevien kustannuksella. On etsittävä keinoja, joilla muidenkin haavoittuvassa asemassa olevien turvallisuutta voitaisiin parantaa.

Myös Suomessa monet kansalaisjärjestöt ovat tuoneet esiin, täytyy etsiä tapoja auttaa ”kotiloukussa” olevia naisia ja lapsia. Kansalaisjärjestöt toimivat yli heidän toimintansa mahdollisuuksien juuri tällä hetkellä. Esimerkiksi Monika-Naiset, KriisikeskusMonika ja Naisten Linja auttavat eri kielillä ja ovat lisänneet chat-palveluita. YK:n tasa-arvojärjestön UN-Womenin johtaja Phumzile Mlambo-Ngcuka kutsuu nyt YK:n jäsenvaltioita tukemaan juurikin kansalaisjärjestöjä heidän tomissaan lähisuhdeväkivallan kohteiden auttamiseksi. Samoin Suomessa tulisi tukea rahallisesti kansalaisjärjestöjä, jotka tuottavat palveluja ja tukea lähisuhdeväkivallan kohteille.

Elina Penttinen ja Marjut Jyrkinen

Elina Penttinen työskentelee sukupuolentutkimuksen yliopistonlehtorina Helsingin yliopistossa.

Marjut Jyrkinen työskentelee työelämän tasa-arvin tutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen apulaisprofessorina Helsingin yliopistossa ja on WeAll-konsortion johtaja.